

τες τότε ἐκάθισαν, εἰπόντες ὅτι ἐπεθύμουν κυρίως νὰ ἴδωσιν αὐτὴν πῶς κοιμᾶται, ὅλαι δὲ αἱ παρακλήσεις ὅπως καταπείσωσιν αὐτοὺς ν' ἀπέλθωσιν ἦσαν μάταιαι. Καθ' ὅλην δὲ τὴν νύκτα νέα πρόσωπα ἤρχοντο καὶ παρεμόνευον ὀπισθεν τῶν παραπετασμάτων ἢ παρετήρουν διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου. Συχνάκις παρεκάλουν αὐτὴν διερχομένην τὰς ὁδοὺς νὰ ἐγγίσῃ τὰ παιδία των, πιστεύων ὁ δεισιδαίμων λαὸς ὅτι ἡ ἀφὴ διὰ λευκῆς χειρὸς ἦτο ἀλεξιτήριον κακόν.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

B. ΒΕΡΓΟΣ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΤΑΣΣΟΥ.

Τόπος γεννήσεως τοῦ Τορκουάτου Τάσσου ὑπῆρξε τὸ Σόρρεντο, κυρίως δὲ κατήγετο ἐκ Βεργάμης. Ἐγεννήθη τὸ 1544, πατέρα δ' ἔσχε τὸν Βερνάνδον Τάσσον ἄνθρωπον πεπροικισμένον μὲ παιδείαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἀπολαύοντα τῆς ὑπολήψεως τοῦ τότε Ἰταλικοῦ κόσμου.

Πολλὰ εἶναι καὶ παράδοξα καὶ ἀπίστευτα ὅσα περὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ Τάσσου λέγονται. Λέγεται δηλαδή, ὅτι ἐν ἡλικίᾳ ἑξ μηνῶν ὠμίλει τὴν λατινικὴν. Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα εἶναι ἰδέαι παιδαριώδεις, αἵτινες πολλάκις ἀνοήτως ἐπανελήφθησαν προκειμένου περὶ διασήμων τινῶν ἀνδρῶν, οἷος ὁ Τάσσος.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἐπέδωκεν εἰς τὴν σπουδὴν, πρῶτον μὲν ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν Μαυρικίου τοῦ Κατανείου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐνεπιστεύθησαν αὐτὸν ὀκταετῇ ὄντα· ὕστερον δ' ἐν Παδούῃ, ὅπου νέος ἤδη ὢν συνώδευσε Σκηπίωνα τὸν Γονζάγαν.

Δεκαεπταέτης ὁ Τάσσος ὑπέστη μετ' ἐπιτυχίας ἐξετάσεις ἐπὶ ζητημάτων τῆς θεολογίας, τῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ πολιτικοῦ καὶ κανονικοῦ δικαίου κατὰ τὴν τότε συνήθειαν.

Ἀλλ' ἐκ τῶν πολυειδῶν σπουδῶν τοῦ μεγαλύτεραν ἀγάπην ἔτρεφε καὶ περισσοτέραν κλίσιν εἶχε πρὸς τὴν ποίησιν. Ἀπόδειξις εἶναι ὁ *Ρινάλδος*, ποίημα ὅπερ τότε συνέγραψε, καὶ ὅπερ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν καρδινάλιον τῆς Ἑσθης.

Διὰ τοῦ πονήματος τούτου ἐκτίσαστο φή-

μην παρὰ τοῖς λογίοις τῆς Ἰταλίας οἵτινες εὐκόλως ἐκ τοῦ πρῶτου ἐκείνου δοκιμίου, ἠγνόησαν τὰς προόδους, ἅς τινες ὁ νέος ποιητὴς ἔμελλε νὰ κάμῃ. Τινὲς τούτων τὸν προσεκάλυσαν εἰς τὴν Βολωνίαν, ὅπου ὁμως ὀλίγον διαμείνας, ἐπέστρεψεν εἰς Παδούην. Ἐνταῦθα ἤρχισε νὰ πλέκῃ τὸ πρῶτον νῆμα τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου ποιήματος, ὅπερ ἔμελλε μετὰ ταῦτα νὰ τὸν καταστήσῃ τόσῳ περιφανῇ καὶ γνωστόν. Ἡ φήμη τῆς ὁποίας ἀπῆλause τότε ὁ Ἀριόστος, ὑπῆρξεν ὁ ἰσχυρὸς μαχλὸς ὁ ὑποκινήσας καὶ ἐξεγείρας αὐτὸν καὶ τὸ κέντρον τὸ ἐρεθίσαν καὶ ἐνθαρρύναν αὐτόν.

Λέγουσιν, ὅτι ἐδείκνυε ἢ ὅτι ἤθελε μᾶλλον νὰ δεικνύῃ περιφρόνησιν τινὰ πρὸς τὸν ὕπατον ἐκεῖνον ποιητὴν, ἐνῶ ἐφαίνετο ὅτι ἐξετίμα ὑπερβαλλόντως τὸν Καμόενς (Camoens). Ἐάν τοῦτο εἶναι ἀληθὲς δύο συμπεράσματα ἀναγκαιῶς ἐκ τούτου ἐξάγομεν· 1), ὅτι οὗτος ἔκρινεν αὐστηρῶς τὴν ἐπικὴν, καὶ 2), ὅτι ἡ ἀντιζηλία δυσκόλως ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς νὰ ἡμεθα δίκαιοι.

Ὁ καρδινάλιος τῆς Ἑσθης, τὸν ἐκάλεσεν εἰς Φερράραν. Ἀξίον θαυμασμοῦ θέαμα παρεῖχε τότε ἡ πόλις ἐκείνη καθέδρα γενομένη ἐπισήμων πριγκήπων καὶ πριγκηπιστῶν καὶ ἀνδρῶν ἐξοχοτάτων εἰς πᾶν εἶδος μαθήσεως.

Ὁ Τάσσος ἔτυχε παρ' αὐτοῖς ὑπαδοχῆς ἐν ἡ μάλιστα ἐφαίνετο ἡ ἄκρα πρὸς αὐτὸν ὑπόληψις καὶ γενναιότης αὐτῶν.

Μετ' οὐ πολὺ ὁ καρδινάλιος τῆς Ἑσθης μετέβη εἰς Γαλλίαν ὅπως διαπραγματευθῇ περὶ τῶν ὑποθέσεων Γρηγορίου τοῦ II'. ἔλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Τάσσον ὅστις παρὰ τοῖς σοφοῖς τῆς χώρας ἐκείνης παρ' οἷς εἶχεν ἤδη φθάσει ἡ περὶ αὐτοῦ φήμη καὶ γνωστῇ ἡ ἀξία αὐτοῦ, ἔτυχε τῶν κολακευτικωτέρων δεξιώσεων. Αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Θ'. προσέφερεν αὐτῷ ὑπερμέτρους τιμὰς. Ἐπειδὴ ἐνῶ ἐφαίνετο διατεθειμένος νὰ μὴ δώσῃ κατ' οὐδένα τρόπον ἀκρόασιν εἰς παρακλήσεις καὶ ἱκεσίας ὑπὲρ ἐνὸς περιωνύμου ποιητοῦ ὑπηκόου του (Γάλλου) ὅστις κατὰ τοὺς νόμους εἶχε καταδικασθῇ εἰς θάνατον ἐνεκα ἀνοσίου ἐγκλήματος ὅπερ εἶχε διαπράξῃ, — εἰς τὰς παρακλήσεις ἐν τούτοις τοῦ Τάσσου ἐνέδωκεν καὶ ἥλλαξε γνώμην.

Μοναδικὸν εἶναι τὸ μέσον δι' οὗ ὁ Τάσσος κατόρθωσε νὰ συγκινήσῃ τὸν βασιλέα. «Βασιλεῦ, εἶπε παρουσιάζομαι ἐκώπιόν ὑμῶν, ὅ-

πως σὰς ἐκετεύσω ἵνα καταδικάσῃτε εἰς θά-
νατον ἀνεπιεικῶς ἕνα ἄθλιον ὅστις διὰ τῆς
σκανδαλώδους του καταπιώσεως ἀριδῆλως
ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη πρὸς τὰ ἁμαρ-
τήματα κλίσις γίνεται παλίνιον τῶν μαθη-
μάτων τῆς φιλοσοφίας.»

Ἡ ἰταλικὴ γλῶσσά συνηθίζετο τότε παρὰ
πολὺ εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Γαλλίας. Οἱ δὲ πε-
παιδευμένοι τῆς χώρας ἐκείνης ἠγνόουν τοὺς ἱ-
ταλοὺς συγγραφεῖς, ἀποτελεσματῆς συγγε-
νεῖας δύο γυναικῶν ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Μεδίκων
μετὰ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.

Ὁ Τάσσος κατέλιπεν εἰς Παρισίους τὰς καλ-
λιτέρους ἐντυπώσεις.

Μετὰ τὴν ἐκ Γαλλίας ἐπιστροφὴν του ὁ Τάσ-
σος ἔγραψε τὴν *Ἀμύνταν*, εἶδος ποιήσεως εἰς
τὸ ὁποῖον ὄντως ἐφάμιλλον δὲν εὔρεν ἄλλον
εἰμὴ τὸν Γουαρίνην ὅστις μετὰ ταῦτα τῷ διε-
φιλονεικήσε τὴν δάφνην.

Τοιοῦτος δ' ὑπῆρξεν ὁ ἐνθουσιασμός τὸν ὁ-
ποῖον τὸ βουκολικὸν τοῦτο ποίημα ἤγειρεν,
ὥστε ἡ δούκισσα τοῦ Οὐρβίνου παρεκάλεσε τὸν
Ἀλφόνσον Β'. νὰ τῇ πέμψῃ ἀντίγραφον, ὅπερ
ὁ Τάσσος αὐτοπροσώπως ἔφερεν εἰς Πέζαρον.
Ἀλλ' αἱ διασκεδάσεις καὶ αἱ ἡδοναὶ τῆς αὐ-
λῆς ἐκείνης δὲν ἠμπόδισαν ποσῶς τὸν Τάσσον
τοῦ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ποίημά του. Ἀρῆκε
δὲ καὶ διάφορα ἄλλα ἄσματα τῇ Δουκίσσῃ
γυναικὶ ἀξία νὰ κρίνῃ περὶ αὐτῶν.

Ὁ Τάσσος ἀποπερατώσας τὸ ἔργον του κατὰ
τὸ 1575 ἀφίερωσεν αὐτὸ εἰς τὸν Ἀλφόνσον Β'.
καὶ ὡς πρῶτον προστάτην αὐτοῦ ἅμα καὶ ὡς
κύριον αἷτιον τοῦ ἔργου (διότι αὐτὸς παρε-
κίνησε τὸν Τάσσον νὰ γράψῃ τὴν *Ἀμύνταν*),
καὶ ἔτι καὶ νῦν σύμβουλον τρόπον τινα αὐτοῦ,
καθ' ὅσον εἰς τὰς λεπτομερεῖας τῶν στρατιω-
τικῶν πραγμάτων, ἐπειδὴ ὁ Τάσσος οὐδέποτε
ὑπῆρξεν ἄνθρωπος τῶν ὅπλων, δεφώτισεν αὐ-
τὸν ὅσον ἦτο ἀναγκαῖον, ὁ δούξ, ὅστις μετ'
οὐ τῆς τυχεύσεως δόξης εἶχαν ὑπηρετήσει εἰς
τὸν στράτον τῆς Γαλλίας κατὰ τοὺς χρόνους
Ἑρρίκου τοῦ Β'. ἐναντίον Καρόλου τοῦ Ε'. Ὁ
Τάσσος πρὶν ἢ δημοσιεύσει τὸ ποίημά του, ἠ-
θέλησε νὰ τὸ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν κρίσιν τῶν
ἐξοχοτέρων τῆς ἐποχῆς του. Ἐστειλεν ὅθεν
ἀντίγραφον αὐτοῦ εἰς τὸν Σκηπτιῶνα Γονζάγαν,
ὅστις εἶχε διατηρήσει πρὸς τὸν Τάσσον τὴν
ἀρχαίαν φιλίαν καὶ ὅστις κατεῖχε τότε ἐν
Ῥώμῃ θέσιν διακεκριμένην. Ὁ Σκηπτιῶν Γον-
ζάγας προσκαλέσας παρ' ἑαυτοῦ ἐκ τῶν πε-

παιδευμένων ἐκείνους οἵτινες ἀπῆλθον περισ-
τέρως φήμης ἐν τῇ μητροπόλει ἐκείνῃ, ἀνέγνω-
σε μετ' αὐτῶν καὶ ἐβασάνισε τὸ ποίημα τοῦ
Τάσσου· τούτου γενομένου, ἐπέγραψεν τὰς πα-
ρατηρήσεις ὅσας ἐνόμισαν ἀναγκαῖας. Ἐκ τι-
νων τούτων ὁ Τάσσος ὠφελήθη, τινὰς δὲ πα-
ρηγκώνισεν ὡς ματαίας, καὶ τοῦτο βεβαίως
ὄχι διότι κατεφρόνησε τὴν ἐλευθέραν τῶν κρι-
τῶν κρίσιν, καθότι χωρὶς ποσῶς νὰ κουρασθῇ
ἐζήτησε νέους κριτὰς καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν.

Εἰς ταύτας ἦτο περιπεπλεγμένος τὰς φρον-
τίδας, ὅτε ὁ δούξ ἐπεφόρτισεν αὐτῷ τὴν ἐξα-
κολούθησιν τῆς ἱστορίας τοῦ οἴκου τῆς Ἑσθης,
τῆς ὁποίας ἱστορίας τὴν ἀρχὴν εἶχε θέσει ὁ
Πίγνας (Pigna). Καὶ τοῦτο ὑπῆρξεν ἔπειτα τὸ
πρῶτον αἷτιον καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνίας εἰς τὴν πε-
ριέπεσεν ὁ Τάσσος, ἀνίας ἣτις ἐπληυξήθη ἔτι
μᾶλλον ἐκ τῶν ἐξῆς αἰτίων ἅπερ ἐρχόμεθα νὰ
ἐκθέσωμεν.

Ἐπειδὴ οὐ μόνον ἡ νέα ὑποχρέωσις εἰς τὴν
ἀποίαν ὑπεβλήθη ἐμπόδισεν αὐτὸν τοῦ νὰ ἐξα-
κολουθήσῃ τὴν διόρθωσιν τοῦ ποιήματός του
(πρόβλημα ὅπερ ἀληθῶς τοῦ ἐπλήγωσε τὴν καρ-
δίαν), ἀλλὰ πρὸς τούτοις πρὶν τούτου συνέβη
νὰ γείνῃ ἐκδοσίς τις τοῦ ποιήματός του κλο-
πιμαῖα ἐξ ἀντιγράφων μὴ γνησίων, ὥστε ἐνό-
μισεν ὅτι διεκυβεύθη ἡ ἰδιότης τοῦ δόξα.
Μετ' οὐ πολὺ ἀπώλεσε τὸν πατέρα του ὃν ἡ-
γάπα μετὰ μοναδικῆς στοργῆς. Μετὰ τὸ δυσ-
τύχημα τοῦτο ἠγέρθη κατ' αὐτοῦ ὁ φθόνος
καὶ τὸ μῖσος ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος προσερχόμε-
νον καὶ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ
βίῳ οὕτως, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ὑποστῇ ὅσα
ἢ πρὸς τὸν φθόνον περιφρόνησις δύναται νὰ
παρασκευάσῃ πρὸς βλάβην ἀνθρώπου ὅστις ὁ-
λως προσηλωμένος εἰς τὴν ἡρεμὸν ἐξάσκησιν
τοῦ ἔργου του καὶ τὸ ἥσυχον τῆς σπουδῆς,
γνωρίζει ὅτι ἐκ μόνης τῆς τελειοποιήσεως τῆς
τέχνης μέλλει νὰ ἀποκτήσῃ τὸ ὄνομα ἐκεῖνο
πρὸς ὃ ἀποβλέπει, ἀγνοεῖ δὲ ἢ περιφρονεῖ τὰς
χαμερπεῖς καὶ ὑπούλους σκευωρίας καὶ τὴν προ-
πετῇ ἀγυρτίαν καταφύγιον τῆς ἀπατηλῆς καὶ
κενοδόξου μετριότητος.

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα αἷτια καθ' ἑαυτὰ ἱκανὰ
ὅπως συγχίσωσι τὸ πνεῦμα ἀνθρώπου, ὅστις
ἀείποτε ὑπὸ εὐγενῶν αἰσθημάτων κινούμενος
ἀφίνει ἑαυτὸν νὰ φέρεται ὑπὸ τῆς φαντασίας
του, ἀντὶ αὐτοῦ νὰ ἄγῃ καὶ φέρῃ αὐτὴν,
ἐνισχύθησαν ἔτι μᾶλλον ἐνεκα ἄλλων τινῶν
θλιβερῶν συμβάντων.

Διάγων ὁ Τάσσος τοσοῦτον χρόνον καὶ ἐν τοσαύτῃ ὑπολήψει εἰς τὴν αὐτὴν νέος ζωνὸς καὶ ἐξυψωθείς ἐκ τῶν ἀντικειμένων τῶν σπουδῶν του εἰς ὑψηλὰς ιδέας ἡρώων καὶ δόξης, δὲν ἐφρόντισε νὰ κατασβέσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ του πάθος, ὅπερ εἴτε αἰφνης ἐγεννήθη καὶ γεννηθὲν ἐν αὐτῷ, εἴτε ἀπέβη τοιοῦτον βαθμυδὸν συνεκίνησεν αὐτὸν καὶ τὸν ἐκυρίευσεν μετὰ τόσῳ περισσοτέρῳ σφοδρότητος, ὅσῳ ἐξοχὸν καὶ δυσπρόσιτον ἦτο τὸ ὑποκείμενον καὶ ὅσῳ κολακευτικώτεραι ἦσαν εἰς αὐτὸν αἱ πρῶται ἐντυπώσεις. Ἡράσθη, ὡς φαίνεται, τῆς ἀδελφῆς τοῦ δουκὸς καὶ τὸ χεῖριστον, ὅτι ἐνεπιστεύθη τὸ ἔρωτά του, πράγμα τόσῳ ἐπικίνδυνον, εἰς φίλον του τινά, ὅστις δὲν ἐκράτησε ἐχεμύθειαν. Ἐντεῦθεν ἐγεννήθη ἔρις μεταξὺ τοῦ Τάσσου καὶ τούτου ταύτην δὲ ἠκολούθησε μονομαχία. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἀκριτομύθου τούτου φίλου θελήσαντες νὰ προσβάλωσι τὸν Τάσσον ἐναντίον πάσης ἠθικῆς καὶ τιμίας ἀρχῆς ἐξωρίσθησαν, φοβούμενος ὁ δούξ μὴ τὸ μῖσος καὶ ἡ ἐκδίκησις ἰσχυρὰς οἰκογενείας βλάβῃ τὸν Τάσσον, ἐφρούρει αὐτὸν ἐπὶ μακρόν.

Οὔτε τότε πιθανῶς ἐφάνη πιστευτὸν, ἀλλ' οὐδὲ σήμερον βεβαίως δύναται τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ μακρὰ ἐκείνη τοῦ Τάσσου, οὕτως εἰπεῖν, διακατοχὴ ἐκ μέρους τοῦ δουκὸς προῆλθεν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ διαφυλλάξῃ καὶ σώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῶν κινδύνων εἰς τοὺς ὁποίους ἦτο ἐκτεθειμένος, ἐνεκα τοῦ ἐπισυμβάντος καὶ ἤδη ἀναφερθέντος περιστατικοῦ. Καθότι ἂν τις ἀφ' ἐνὸς μὲν λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς διαδόσεις εἰς αἷς τὸ συμβεβηκὸς ἐκεῖνο ἡδυνήθη εὐκόλως νὰ δώσῃ ἀφορμὴν ἐν τῇ αὐτῇ, ἀφ' ἐτέρου δὲ καὶ τοὺς μεγίστους ἐπαίνους τοὺς ὁποίους εἰς ποιήσεις του τινὰς εἶχεν πλέξῃ εἰς τινὰ Ἑλεωνόραν καὶ τὰ δείγματα τῆς εὐνοίας ἧς περὶ τὴν φερώνυμον πριγκιπέσσαν εἶχεν δείξει πρὸς τὸν ποιητὴν δικαίως πρέπει νὰ συμπεράνῃ ὅτι ὁ δούξ εἶχεν ἀναλάβῃ νὰ προασπίσῃ τὸν Τάσσον ἐναντίον τῶν ἐχθρανέντων κατ' αὐτοῦ ἐχθρῶν, ἀλλ' ὅτι πράγματι ἠλαύνετο εἰς τοῦτο ὑπὸ ἰσχυροτέρῃ καὶ μυστηρώδους αἰτίας.

Πάντες οἱ περὶ Τάσσου γράψαντες φαίνεται ὅτι ἐνδυσθέντες τὴν αὐλικὴν ὑποκρισίαν ἐνδοιάζουσι ἐπὶ τῶν γεγονότων νὰ εἰπῶσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀναφέρουσι περὶ αὐτῶν ὡς εἰ ἐπρόκειτο περὶ μυστικοῦ τῆς ἐπικρατείας.

Καὶ τινες μὲν τούτων δὲν παραδέχονται

ὅτι ἡ Ἑλεωνόρα ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον τοῦ σφοδροῦ ἐκείνου ἔρωτος τοῦ Τάσσου, ἢ μάλλον, ὑποθέτουσιν ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Ἑλεωνόρα δὲν ἦτο εἰμὴ αὐτὴ ἡ κόμησσαν δὲ-Σκηνδιάνου γυνὴ εὐφυῆς, ἥτις διεκρίνετο τότε ἐν τῇ αὐτῇ τῆς Φερράρας ἐπὶ τῇ ἐξαισίᾳ αὐτῆς καλλονῇ καὶ χάριτι, ἐπὶ τῇ μεγάλῃ αὐτῆς εὐφυίᾳ καὶ τῷ εὐπροσηγόρῳ τῶν τρόπων τῆς· τινὲς δὲ πάλιν φαντάζονται ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Τάσσου τοσοῦτον ἀγαπωμένη Ἑλεωνόρα ἦτο δεσποινὴς τις ἥτις διετέλει παρὰ τῇ πριγκιπίσῃ, ὡς κυρία τῆς τιμῆς· ἐνῷ αὐτὸς οὗτος εἰς τινὰ ἐπωδὴν του ἐναργέστατα λέγει ὅτι ἡ τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ δεινοῦ ἔρωτος πληγείσα καρδία του ἐνητένισεν εἰς ὑποκείμενον ὑψηλόν, πολλῷ ὑψηλότερον τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ θέσεως, ὅτι δὲ κατόπιν ἐστρέψε τὰ νοητὰ τῆς καρδίας του βλέμματα καὶ ἀφιέρωσε τὸν ἔρωτά του εἰς γυναῖκα τῆς θέσεώς του, εὐελπίς καὶ διαβλέπων ἐν αὐτῇ λαμπυρίζοντα τὸν μίτον τοῦ φωτὸς τῆς εὐτυχίας του καὶ βάλλοντα ἀκτῖνας πλήρεις ἐλπίδων, ἐλπίδων μελούσης εὐδαιμονίας.

Πρὸς τί λοιπὸν αἱ τοιαῦται προσπάθειαι καὶ τοσοῦτοι ἀγῶνες πρὸς ἀπόκρυψιν καὶ διαστροφὴν ἐκείνου, ὅπερ ἀφ' ἐαυτοῦ εἶναι ἐναργέστατον; Οὔτε χάριν τῆς δεσποινίδος ταύτης οὔτε χάριν τῆς κομήσσης δὲ Σκονδιάνου, ἀλλ' οὐδὲ χάριν οὐδεμιᾶς ἄλλης μὴ καταγομένης ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἤθελεν ἔλθει ὁ δούξ εἰς τὴν θέσιν τοῦ νὰ μεταχειρισθῇ τόσῳ σκληρῶς ἄνθρωπον φίλτατον. Εἰς πόσῃ ἀνίαν περιέπεσεν ὁ Τάσσος καὶ ὁποῖαν ἀλλοίωσιν καὶ διατάραξιν ὑπέστη τὸ πνεῦμά του ἐκ τῶν ἀλλεπελήλως ἐπενεχθεισῶν κατ' αὐτοῦ τοσούτων πληγῶν, εὐκολότερον εἶναι νὰ φαντασθῇ τις ἢ διὰ λόγων νὰ παραστήσῃ. Ὁλος τοῦ ὁργανισμοῦ ἐχαλαρώθη καὶ διαταράχθη καὶ ὅλαι του αἱ δυνάμεις ὑπέστησαν βλάβην οὐ σμικρὰν ἐξασθενήσασαι κατὰ τὸ ἥμισυ. Πᾶς λογισμὸς καὶ πᾶσα προσπάθειά του δὲν ἐστρέφετο εἰμὴ περὶ τὴν εὐρεσιν τρόπου δι' οὗ νὰ δυναθῇ νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς δυσχεροῦς θέσεως τὴν ὁποῖαν κυλιόμενος ἔφθινεν.

Ἀγαθὴ τύχη ἠνεώχθη αὐτῷ μέσον φυγῆς καὶ ὁδὸς σωτηρίας. Ἀφοῦ ἀγνωστος ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἐπλανήθη ἀπεσύρθη τέλος εἰς Ταυρίνον ὅπου ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Δ', ἔσπευτε, ὅστις τὸν εἶχε ἰδεῖ προηγουμένως εἰς Φερράραν ἐγνώρισεν τὸν δούκα τῆς Σαβοΐας διὰ τῆς συ-

στάσεως τοῦ ἐλευθερόφρονος καὶ γενναίου τοῦ-
του ἡγεμόνος.

Ἐνοικισθεὶς ἐν τῇ αὐλῇ καὶ ἀποκτήσας τὴν
εὐνοίαν τοῦ ἡγεμόνος, τιμώμενος δὲ καὶ παρὰ
πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ διακεκριμέ-
νων ἀνθρώπων ἠδύνατο νὰ ἀναπαυθῇ καὶ νὰ
ἡσυχάσῃ ἐκεῖ, ἀλλ' ὁμῶς κατετρέχετο ὑπὸ τῆς
ιδέας καὶ τοῦ φόβου ὅτι ὁ δοῦξ τῆς Φερράρας
θὰ ἀπαιτήσῃ νὰ τῷ παραδοθῇ ἀμφιβάλων δὲ
περὶ τῆς πίστεως τοῦ νέου αὐτοῦ προστάτου
καὶ ἀκολουθῶν τὸ θλιβερόν μάθημα ὅπερ πρὸ
ὀλίγου ἐδιδάχθη ὑπὸ τῆς τοῦ πρώτου αὐτοῦ
προστάτου δοκιμασθείσης ἀπιστίας, ἀνεχώρησε
κρυφίως ἀπὸ Πεδεμοντίου διευθυνόμενος εἰς Ῥώ-
μην. Ἡ Ῥώμη καὶ μόνη, ἡ Ῥώμη ἐφαίνετο
αὐτῷ ἀσφαλὲς καταφύγιον.

Αὐτόθι ἀφικόμενον ὑπεδέχθη αὐτὸν φιλο-
φρονέστατα ὁ καρδινάλιος Ἀλβάνης, ἐπανείδε
τὸν Μαυρίκιον Κατάνειον τὸν πρῶτον αὐτοῦ
παιδαγωγὸν πατέρα καὶ φίλον. Καθὼς δὲ πάν-
τοτε οὕτω καὶ τότε ἐτίματο καὶ ὑπελήπτετο
τὰ μάλιστα ὑφ' ἀπάντων καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
λαοῦ, ὅστις δημοσίως τὸν ἐτίμησε συρρέων
ἀθρόος ὅπως ἴδῃ ἄνθρωπον τόσον περίπυστον
ἤδη γενόμενον καὶ τόσην λαμπρὰν ὑπόληψιν
χαίροντα.

Ἀλλ' ὁ Τάσσος δὲν εἶναι πλέον κύριος τοῦ
ἑαυτοῦ του. Ἡ Ῥώμη δὲν τὸν εὐχαριστεῖ κυ-
ριεύεται ὑπὸ τρομερᾶς νοσταλγίας καὶ ἐνδί-
δει εἰς τὴν γεννηθεῖσαν αὐτῷ ἐπιθυμίαν τοῦ
νὰ ὑπάγῃ νὰ ἴδῃ τὸ Σόρρεντον, τὴν γενέ-
θλιον αὐτοῦ γῆν, καὶ μίαν ἀδελφὴν του ἣτις
διέμενε αὐτόσε. Ὁ τρόπος δι' οὗ παρου-
σιάσθη εἰς αὐτὴν δεικνύει τι περισσότερον ἢ
λεπτότητα αἰσθημάτων, δεικνύει ἀλλοφροσύνην.
Μετημφισμένος εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνεται
ἄγνωστος, παρουσιάζεται ἐνώπιόν της καὶ τῇ
λέγει ὅτι φέρῃ αὐτῇ ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ ἀδελ-
φοῦ της.

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκείνῃ ἀνέφερεν ὅτι εὗρί-
σκετο εἰς μέγιστον τῆς ζωῆς του κίνδυνον, καὶ
ὅτι αὐτὴ ἠδύνατο νὰ τὸν σώσῃ διὰ ταχείας
καὶ ἰσχυρᾶς συνδρομῆς. Καταληφθεῖσα ὑπὸ
τρόμου ἢ δυστυχῆς γυνὴ ζητεῖ παρ' αὐτοῦ ἐξη-
γήσεις λεπτομερεστέρας περὶ τῶν διατρεχόν-
των. Τόσον οὗτος διέτριψεν εἰς τὰ καθέκαστα,
καὶ διὰ τοσούτων ζωηρῶν χρωμάτων παρέστησε
τὰ πράγματα, ὥστε ἡ Κορνηλία (οὕτως ὠνο-
μάζετο ἡ ἀδελφὴ του) ἐκ τῆς θλίψεως ἔπεσε
λειπόθυμος. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Τάσσος, χωρὶς νὰ

βραδύνῃ ζητῇ νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὴν εἰς τὰς αἰ-
σθήσεις της, καὶ ἀποκαλυφθεὶς ζητεῖ παρ' αὐ-
τῆς συγγνώμην δικαιολογούμενος καὶ λέγων
ὅτι ἔπραξε τοῦτο διὰ νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῆς
σταθερότητος καὶ ἀγάπης αὐτῆς, εἰς ἐποχὴν
καθ' ἣν ἐφηδεῖτο ἐχθροῦς καὶ ἐπιβουλᾶς, καὶ
περιεστοιχίζετο ὑπὸ τοσούτων κινδύνων.

Ἀλλ' ἡ μόνωσις καὶ ἡ πληῆξις τοῦ Σόρρεν-
του δὲν ἦτο κατάλληλος διὰ τὸν Τάσσον. Κα-
θεκᾶστην ἐσκληρύνοντο ἐπὶ μᾶλλον οἱ πόνοι
τῆς καρδίας του, τὸ δὲ διπλοῦν πάθος, τοῦ
ἔρωτος καὶ τῆς δόξης, διέμενε ἐτι ἀκμαῖον ἐν
αὐτῷ· οὐδ' ἄλλο τι πλέον ἐσυλλογίζετο ἢ τὴν
Φερράραν, λησμονήσας ἀπέναντι τῆς δόξης καὶ
τῆς ὑπολήψεως, ἧς ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἀπῆ-
λαυε, τὰ βάσανα καὶ τὰς πικρίας ὅσας ἐν αὐτῇ
ἐγεύθη. Ἐγραψεν ὅθεν περὶ τούτου πρὸς τὸν
δοῦκα, ἔγραψε πρὸς τὴν πριγκηπέσσαν, πλὴν
ἀπάντησιν παρ' οὐδενός δὲν ἔλαβε.

Ἀπελπισθεὶς ἐγκαταλείπει τὸ Σόρρεντον καὶ
τὴν οἰκίαν τῆς ἀδελφῆς του, ὅπως ἀπὸ πάσης
θυσίας ἐπα-έλθῃ εἰς Φερράραν. Οἱ ἐν Ῥώμῃ φί-
λοι του προσεπάθησαν παντὶ σθένει νὰ ἀποτρέ-
ψωσιν αὐτὸν τοιοῦτου ἀνοήτου διαβήματος·
ἀλλ' οὐδὲν μέσον οὐδεὶς λόγος ἔσχυσεν νὰ με-
τατρέψῃ τὴν σταθερὰν αὐτοῦ ἀπόφασιν. Περιω-
ρίσθησαν λοιπὸν εἰς τὸ νὰ παρασκευάσωσιν
αὐτῷ τοῦλάχιστον ὑποδοχὴν καλὴν καὶ ἀσφά-
λειαν διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ὁ Ἀλφόνσος τὸν
ὑπεδέχθη φιλοφρόνως καὶ κατέστησε πάλιν αὐ-
τὸν εἰς τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν πρότερον κατεῖ-
χεν ἐν τῇ αὐλῇ, θεωρῶν ὁμῶς αὐτὸν ὡς ἄνθρω-
πον βεβλαμμένον μᾶλλον τὰς φρένας ἢ τὴν σω-
ματικὴν ὑγείαν ἠρνήθη νὰ τῷ ἀποδώσῃ, τὰ χει-
ρόγραφα, τὰ ὅποια ὅτε ἐκεῖνος ἀνεχώρησεν ἐκ Φερ-
ράρας τῷ εἶχε δώσει ὅπως φυλλάξῃ καταλλήλως·
καθότι ἐστοχάσθη ὁ δοῦξ ὅτι ὁ Τάσσος δὲν ἦτο
πλέον εἰς θέσιν νὰ διορθώσῃ αὐτὰ (τοῦτο ἐζή-
τησεν ὁ Τάσσος), ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἠδύνατο νὰ
τὰ βλάψῃ. Μάταιαι ὑπῆρξαν αἱ παραστάσεις
τοῦ Τάσσου πρὸς τὸν δοῦκα, καὶ μάτην περὶ
τούτου ἐπανειλημμένως ἔγραψε τῇ δουκίσῃ
τοῦ Οὐρβίνου. Παρωργισμένος ὅθεν καὶ ἀπηλ-
πισμένος ἀναχωρεῖ τὸ δεύτερον ἤδη ἐκ Φερρά-
ρας ἀναζητῶν καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν ἡγεμόνα
ὅστις νὰ μεσιτεύσῃ παρὰ τῷ Ἀλφόνσῳ περὶ
αὐτοῦ καὶ τῶν ὑποθέσεών του· ἀλλὰ κατόρ-
θωσε τίποτε·

Χάρις ὁμῶς εἰς τὸν Μάρφιον Βενιέρον, εὐ-
πατρίδην Ἐνετὸν καὶ φίλον του ὅστις ἔλαβε

πρόνοιαν περὶ αὐτοῦ, κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τοῦ δουκὸς τῆς Φλωρεντίας, ὅπου ἠδύνατο νὰ ἀποσυρθῇ καὶ νὰ βιώσῃ ἡσυχᾶς ἀπολαύων ὅλων τῶν περιποιήσεων ὅσας ἡ θέσις αὐτοῦ ἀπῆτει. Καὶ δὲν ἀπέκρυψεν οὐδὲ ὁ Βενιέρος πρὸς τὸν δοῦκα τῶν Μεδίκων τὰς συνήθεις τοῦ Τάσσου ἀνησυχίας καὶ τὰς ιδιοτροπίας τοῦ πνεύματός αὐτοῦ. Πλὴν ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἀπεσιώπησεν, ὅτι ἐσυκοφάντουν αὐτὸν οἱ διαδίδοντες ὅτι εἶχεν ἀπωλέσει τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ φαντασίαν.

Ἄλλ' ὁ Τάσος χωρὶς νὰ περιμένη τὴν ἀπάντησιν τῶν Μεδίκων ἐπορεύθη πρὸς τὸν δοῦκα τοῦ Οὐρβίνου παρὰ τοῦ ὁποίου ἤλπιζε πολλὰ καὶ δὲν ἠπατήθη καθόσον τόσον καλῆς δεξιῶσεως ἔτυχε παρὰ τῷ ἡγεμόνι ἐκεῖνῳ ὥστε τοῦτο καὶ μόνον ἠδυνήθη νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτῷ τὴν προτέραν αὐτοῦ ψυχικὴν γαλήνην καὶ τὴν τοῦ σώματος ὑγείαν. Δὲν γνωρίζωμεν καλῶς ποῖα ἀπρόβλεπτος τῆς τύχης περιπέτεια ἐπελθοῦσα διετάραξεν αὐτὸν καὶ πάλιν τὸ μόνον ὅπερ γνωρίζομεν εἶναι ὅτι ὑποπτευθεὶς τὸν δοῦκα τοῦ Οὐρβίνου ἔφυγεν ἐπανελθὼν καὶ πάλιν εἰς Πεδεμόντιον.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

ΑΔΕΛΦΟΥ ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ.

Α'.

Φιλτάτη μου Κλειρέτη!

Ἐκπαλαὶ οἱ ἄνθρωποι καθ' ὅλα τὰ ἔθνη, περὶ μὲν τῆς τῶν ἀρρένων ἀνατροφῆς παντοιοτρόπως ἡσχολοῦντο καὶ ἐφρόντιζον, περὶ δὲ τῶν θηλέων ὀλιγώρουν ἢ μᾶλλον οὐδαμῶς ἐσχέποντο, ὥσῃ αἱ γυναῖκες νὰ ἦσαν πάντῃ ἀλλότριαι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, μὴ συλλογίζόμενοι, πρῶτον ὅτι αὗται συγκροτοῦσι τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων τῆς γῆς, (1) δεύτερον ὅτι διὰ τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν καὶ

(4) Les femmes, de quelque condition qu'elles soient, méritent une culture toute aussi soignée que les hommes. Ne sont elles pas dans leur genre des êtres aussi parfaits que les hommes? (Betzky).

L'éducation des femmes influe singulière-

ἀναγκαίου συνδέσμου μετὰ τῶν ἀνδρῶν, γίνονται πρόξενοι τῆς εὐδαιμονίας ἢ ἀθλιότητός των, (2) τρίτον ὅτι παρ' αὐτῶν οἱ οἴκοι κυβερνώμενοι εὐτυχοῦν ἢ καταστρέφονται, (3) τέταρτον δὲ καὶ τελευταῖον, ὅτι ἡ ἀγωγή τῶν παίδων εἰς αὐτὰς ἐγκαταλείπεται, καθ' ἣν ἡλικίαν αἱ ἐντυπώσεις εἰς ζῶνται καὶ βαθεῖαι. (4)

Τί δύνανται ἄραγε νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τοὺς παῖδας των αἱ μητέρες ἐκεῖναι, αἵτινες νηπιόθεν ἀφίενται ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τιτθῶν ἐκλελεγμένων ἐκ τοῦ χύδην καὶ ἀμαθοῦς λαοῦ; Ποῖας παραινέσεις καὶ συμβουλὰς δύνανται νὰ δώσωσιν, ἀνατραφεῖσαι ἤδη ὑπὸ τροφῶν, αἵτινες οὐδὲν ἐνεχάραξαν εἰς τὴν μνήμην των ὑγιᾶς εἰμὴ δεισιδαιμονίας καὶ χαμαίζηλα αἰσθήματα; Δὲν εἶναι ὅθεν παράδοξον, ἂν μετὰ τῆς κοινωνίας μας, ὁ ὀρθὸς λόγος φαίνεται τοσοῦτον σπάνιος. Κάτων ὁ ἀρχαῖος, μολονότι εἶχεν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ παιδαγωγὸν σοφόν, ὁσάκις ὅμως ἐλάμβανεν εὐκαιρίαν ἀπὸ τῶν κοινῶν ὑποθέσεων, μετεχειρίζετο αὐτὴν εἰς ἐπιμέλειαν τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ.

Οὐδὲν ἀτοπώτερον, πραγματικῶς, τῆς συνήθους ἀνατροφῆς ἦν δυστυχῶς σήμερον δίδουσιν παρ' ἡμῖν εἰς τὰς γυναῖκας, καθότι οὐδὲν ἄλλο διδάσκουσιν εἰς νεάνιδα εἰμὴ τὴν τέχνην τοῦ ἀρέσκειν καὶ καλλωπίζεσθαι. Ποτὲ δὲ αὕτη δὲν ἀκούει νὰ ὁμιλῶσιν οἱ περὶ αὐ-

ment sur le caractère et la félicité des peuples sur l'ordre social et la prospérité des Etats. (Mme. J. Borde.)

(2) C'est par l'éducation des femmes qu'il faut commencer celle des hommes. (J. Say).

(3) Comme la conduite des femmes influe ordinairement beaucoup sur le bonheur ou le malheur des particuliers des familles et de la société toute entière, on ne saurait trop s'appliquer à former de bonne heure leur esprit et leur cœur, (Reyre).

(4) Elever un homme, c'est former un individu qui ne laisse rien après lui; élever une femme, c'est former des générations à venir. (Ed. Laboulaye).

— Il faut apprendre aux femmes ce qu'elles doivent plus tard enseigner aux enfants qui naîtront d'elles. (Em. de Girardin).